

GELDERS ENERGIEAKKOORD

Zeven Wijken van de Toekomst

december 2017

AUTEURS:

Eppie Fokkema

Arien Scholtens

Coaches en begeleiders gedurende 2017 in het Gelderse Wijk van de Toekomst-proces

WIJK VAN DE TOEKOMST: PIONIEREN NAAR AARDGASVRIJE WIJKEN

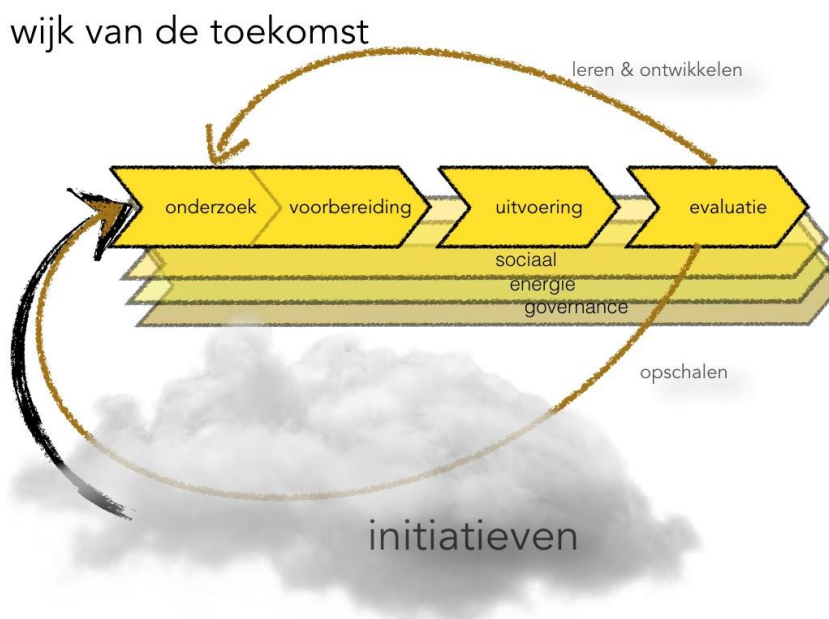
Een kwalitatief verslag over zeven pionierswijken in Gelderland

Het Gelders Energieakkoord (GEA) is een samenwerkingsverband van bijna 200 organisaties. Het akkoord is gestart op initiatief van Alliander, de Gelderse Natuur- en Milieufederatie en het Klimaatverbond Nederland. Het betreft o.a. bewoners(organisaties), bedrijven, energiecoöperaties en -bedrijven, netbeheerder(s), overheden, kennisorganisaties, woningcorporaties, banken, etc. Zij werken samen om de landelijke energiedoelstellingen in Gelderland te realiseren. Binnen het Gelders Energieakkoord functioneren verschillende tafels met een opdracht om uit te werken.

Eén van de tafels is Wijk van de Toekomst. Deze tafel binnen het Gelders Energieakkoord richt zich op één van de hoofdthema's van de energietransitie in de gebouwde omgeving: de stapsgewijze afkoppeling van het aardgas van de Gelderse wijken en de opbouw van een nieuwe basis voor warmtevoorziening.

Dit gebeurt onder de titel 'Wijk van de Toekomst' waarbij in de jaren 2016 en 2017 ongeveer zeven wijken zijn geselecteerd die actief het proces in gaan. Dit aantal kan zich vermeerderen naar 10 à 20 wijken in 2018 en 30 à 40 wijken in 2019. En dat is ook nodig, want in 2030/2035 zal de hele gebouwde omgeving 'van het aardgas' af zijn.

In deze scherpe doelstelling wijkt het Gelders Energieakkoord af van het landelijke beeld. Het GEA volgt het advies van de Raad van de Infrastructuur en Leefomgeving (Rijk zonder CO₂, sept 2015) dat concludeert dat in de samenhang van hoge- tot lage temperatuurtransitie de gebouwde omgeving in 2035 CO₂ neutraal zal moeten zijn. In 2035 zullen in Gelderland 1600 wijken met in totaal 800.000 woningen van het aardgas af moeten zijn!

De eerste verkenningen zijn uitgevoerd en wijken staan, zoals we dat noemen, aan de startstreep. Gezamenlijk brengen we de randvoorwaarden in beeld voor een goed proces. De belangen van de bewoners zijn daarbij het fundament en vormen het startpunt. Het is een proces van vele stakeholders in co-creatie.

Uiteraard zien we ook processen waarin de regie door enkele partijen wordt genomen, zoals een gemeente die met enkele partijen plannen verder uitwerkt. Er zijn meerdere wegen die tot het einddoel leiden, maar omdat de gastransitie diep in de persoonlijke levenssfeer ingrijpt pleiten we vanuit het Gelders Energieakkoord sterk voor een gezamenlijke regie met bewoners(organisaties) en zorgvuldige processen gericht op collectieve besluitvorming.

Vandaar dat gezocht is naar de praktijk en een start is gemaakt met de praktijk in wijken en gemeenten. Dit verslag laat de eerste ervaringen zien van de 7 wijken die zijn gestart. Het gaat om bestaande wijken die aan de slag gaan met als toekomstbeeld een aardgasloze wijk.

WAT IS EEN WIJK VAN TOEKOMST?

Het begrip ‘Wijk van de Toekomst’ heeft twee diepere betekenissen die de beweging naar een duurzame wijk in gang brengen.

Allereerst het brede begrip van de Wijk van de Toekomst. De wijk is integraal, inclusief en de beweging Wijk van de Toekomst kan meerdere aspecten van de wijk betreffen: wonen en leven, water, energie en groen, sociaal of werkgelegenheid.

Tegelijkertijd hanteren we de afkoppeling van het aardgas als één concreet eindbeeld. Dit is de doelstelling: een aardgasloze wijk. Deze heldere doelstelling maakt de opgave concreet. De praktijk heeft geleerd dat de ene wijk de andere niet is. Bij de ene wijk is tegelijkertijd een verbetering van wonen of groen nodig; bij de andere een verbetering van sociale samenhang. Vandaar dat we de Wijk van de Toekomst tegelijkertijd een brede lading geven én een concrete doelstelling uitdragen.

Tweede is dat het gaat om de toekomst. Het gaat om een beweging naar de toekomst. De wijken kiezen ervoor om geschikt en klaar te zijn voor de toekomst. Dat betekent concreet dat de kwestie meer is dan het vervangen van de huidige energievoorziening door een andere. Vervangen van iets wat er was, is werken met de achteruitkijkspiegel. Bij de Wijk van de Toekomst kiezen we ervoor om in de toekomst te kijken en naar de toekomst te bewegen.

Dat is de basis voor duurzaamheid: wat is het wonen van de toekomst? welke nieuwe technische oplossingen biedt de toekomst? Hoe ziet de mobiliteit van de toekomst eruit? Welke organisaties zijn van de toekomst? Telkens wordt de inspiratie van de toekomst gezocht. Het is leiden vanuit de toekomst. Een goede hulp daarbij is de deelname van andere tafels bij het Gelders Energieakkoord, die bezig zijn aan dit soort vraagstukken te werken.

De keuze van het Gelders Energieakkoord is om niet alleen na te denken over de wijk van de toekomst, maar juist aan de slag te gaan. Daarmee krijgt het werken aan de Wijk van de Toekomst als het ware het karakter van het bouwen aan een nieuwe brug terwijl je erover heen loopt. Dat bouwen stelt hoge eisen aan de keuze van de pioniers en hun begeleiding.

1. AAN DE SLAG (1): STARTEN VAN WIJKEN VAN DE TOEKOMST, NAAR EEN GEZAMENLIJKE INTENTIEVERKLARING

Vanaf oktober 2016 is het GEA gewerkt aan het aanjagen van de wijken van de toekomst met als doel een start te maken met de eerste wijken en de basis te leggen naar 20 tot 30 wijken in 2018 en 2019.

Daarin is nauw samengewerkt met de tafel Wijk van de Toekomst. Zij fungeerde feitelijk als inhoudelijk sparringpartner zowel voor de verwerving van de wijken als de ontwikkeling van methoden en werkwijzen.

Gestart werd met een aanmelding uit het netwerk van geïnteresseerde wijken. De initiatiefnemers van deze wijken zijn bezocht. Deze bezoeken zijn telkens uitgevoerd met twee personen, adviseurs van de tafel Wijk van de Toekomst: de aanjager, Eppie Fokkema en één deelnemer aan de tafel. Vaak was dit Pieter van der Ploeg van Alliander, maar ook de voorzitter Thijs de la Court, de secretaris Petra Lettink en deelnemers als Marijke van Elk (Alliander) en Sanne Meelker (Wageningen) hebben meegewerkt.

Tijdens de bezoeken zijn veel vragen gesteld en beantwoord betreffende:

- Wanneer en hoe start je het traject richting aardgasloos?
- Hoe selecteer je de wijk?
- Wie doen er mee?
- Wat betekent deelname aan het GEA?

Ook werd door de wijken advies gevraagd aan de mensen van het GEA betreffende:

- De keuze en kans van slagen van concrete technische oplossingen,
- De strategie van aanpak van woningen en gebouwen,
- Communicatie,
- Welke ondersteuning en begeleiding hebben we nodig?
- Welke rekentools zijn beschikbaar en wat zijn hun kernmerken?
- Hoe komen we aan dekking voor begeleidingskosten?
- Besluitvormingstraject.

Op deze wijze zijn veel wijken bezocht. Al snel werd duidelijk dat de start van een Wijk van de Toekomst alleen zal slagen als er commitment is bij de belanghouders op meerdere niveaus. Belanghouders betreffen de gemeente, bewoners, energiecoöperaties, WE-beheerders, woningcorporatie, commerciële verhuurders en energieleverancier. Vandaar dat op alle niveaus is gesproken: bewoners, ambtenaren en professionals en bestuurders.

Werkenderwijs zijn instrumenten ontwikkeld, ook samen met deelnemers aan het GEA. Concreet zijn dit:

- Eisen en beschrijving van de wijk (tafel Wijk van de Toekomst en Alliander)
- Het spel Aardgasloos Denken (Klimaatverbond Nederland)
- Beoordelingskader ouderdom gasnetwerken (Alliander),
- Procesmodel AIDA van start naar uitvoering (tafel Wijk van de Toekomst en Alliander)

Het werken en adviseren aan de Wijk van de Toekomst is bezig zijn met een transitie opgave zonder geschiedenis en ervaring. Dat betekent dat voortdurend meegedacht moet worden door de begeleider over ontwikkeling van ervaringsmethoden. Er zijn weinig recepten van elders beschikbaar. Voor de ontwikkeling van methoden kan wel goed gebruik worden gemaakt van het GEA netwerk.

Begin januari 2017 waren zeven wijken klaar voor de start. Dat wil zeggen dat de belanghouders van de wijk de intentie hebben om richting aardgasloze wijk te gaan en hieraan gezamenlijk uitvoering te geven. Er is vervolgens gestart met het opzetten van een eerste kennisnetwerk, de Community of Practice.

2. AAN DE SLAG (2): WERKEN AAN TRANSITIE, DE COMMUNITY OF PRACTICE

Vanaf 22 februari zijn zes bijeenkomsten georganiseerd. Voor deze bijeenkomsten hebben per wijk twee of meer deelnemers deelgenomen. Zo ontstond er een mix van bewoners, procesbegeleiders en professionals van gemeente, netbeheerder en woningcorporaties.

De praktijk van de wijken was de inspiratiebron. Het leren vanuit de praktijk en het ondersteunen van deze praktijk. Telkens is een combinatie gezocht van praktijk, een thema uit de praktijk en intervisie. Arien Scholtens coördineerde het programma en begeleidde de CoP.

Telkens waren meer dan 20 deelnemers aanwezig. De thema's van de zes sessies was als volgt:

22 februari eerste bijeenkomst: kennismaken

- Kennismaking
- Analyse van netwerk stakeholders
- Inventarisatie wensen en thema's
- Reflectie vanuit de netbeheerder Alliander
- Gelders Energieakkoord

2 mei tweede bijeenkomst: dynamiek in de wijk

- Best Practice Rotterdam
- Best Practice Culemborg
- Procesmodel voor energietransitie, de aanzet
- Actuele ontwikkelingen
- Intervisie rond thema beweging krijgen

27 juni derde bijeenkomst: leren van elkaar

- Best Practice: Wageningen Benedenbuurt
- Best Practice: Arnhem West
- Best Practice: Zonnedorp Loenen
- Ondersteuning vanuit GEA en provincie.
- Intervisie rond thema processtappen naar de toekomst

6 september vierde bijeenkomst: faciliteren en ondersteunen

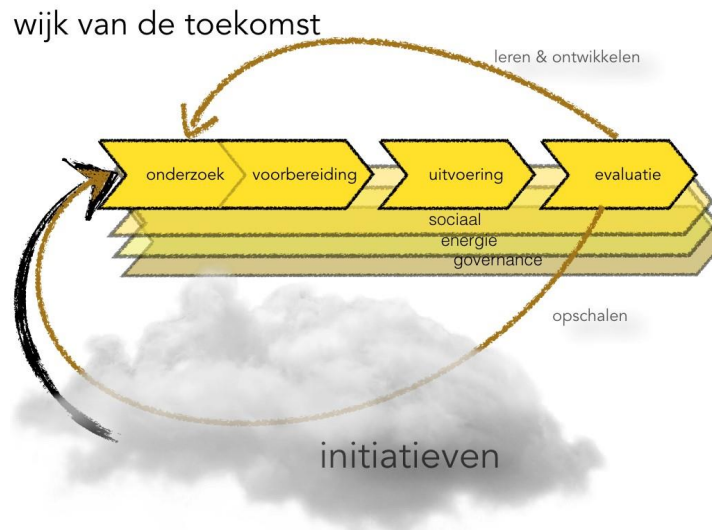
- Best Practice: Wageningen Nude
- Best Practice: Nijmegen Hengstdal
- Best Practice: Arnhem Spijkerkwartier
- Het kwartiertje van Thijs – Actualiteiten
- Overbruggingsaanvragen voor ondersteuning, accenten per wijk
- Intervisie: dilemma's in de wijk(aanpak

9 oktober vijfde bijeenkomst: communicatie

- Deze bijeenkomst was volledig gewijd aan de training communicatie “ Samen met bewoners op klimaatavontuur”; aan de hand van een fasenplan (willen, kunnen, durven, doen) zijn de accenten van communicatie per processtap getraind

21 november zesde bijeenkomst: besluitvorming

- Best Practice besluitvorming Culemborg
- Best Practice besluitvorming Benedenbuurt Wageningen
- Ondersteunende rekenmodellen en tools bij besluitvorming
- Intervisie: dilemma's besluitvorming Culemborg en Wageningen

Leidend bij de opzet van de programma's is het eerste procesmodel, waarin naar voren komt dat de energietransitie in de wijk langs drie lijnen gaat:

- A. De **sociale** transitie die het traject met de bewoners in de wijk betreft. Dat is essentieel voor het slagen van de energietransitie. De bewoners investeren bij de transitie in tijd, geld en een andere manier van verwarmen. Om dit te bereiken is nodig dat dit traject samen met bewoners wordt ingezet.
- B. De **energie** transitie is de techniek van vraag en aanbod van energie. Wat is de toekomstige vraag, welke oplossingen zijn mogelijk, welk aanbod is beschikbaar, waar starten en wie gaat eigenaar worden van de oplossing?
- C. De **governance** is een onderwerp dat snel wordt vergeten. Tot voor kort had de gemeente geen rol in de energietransitie in de wijk; dat wordt nieuw. Daarnaast zullen de rollen veranderen van de leveranciers: wat is de inbreng van de netbeheerder of de energieproducent (warmte)? Hoe wordt omgegaan met onderlinge levering van energie in de wijk? Wat is de rol van woningcorporaties en hoe worden eigenaar/bewoners betrokken? Hoe maak je het financiële plaatje gezond?

Vanuit deze praktijken en interviews zijn deze drie transitie steeds aan de orde gekomen. Dat heeft geleid tot behandeling van de verschillende onderwerpen besproken, zoals:

- Modellen van besluitvorming
- De afweging in de technische oplossingen
- De positie van de wijk t.o.v. de schaal van de gemeente of de stad
- Het procesmodel, de verschillende fasen
- De rol van de gemeente, de rol van de woningcorporatie
- Afwegingsmodellen en ondersteunende modellen
- Nul op de meter woningen, hoe te doen
- Onderlinge verrekening van energie: Community based virtual power plant

3. AAN DE SLAG (3) DE ZEVEN WIJKEN IN HET KORT

Wageningen: wijken Benedenbuurt en wijk Nude

Benedenbuurt gaat om 478 woningen, deels van particulieren, deels VVE-particulier en deels van de woningcorporatie. Binnen enkele jaren wordt de riolering vervangen. Dit is de aanleiding om te onderzoeken of een warmtenet tegelijkertijd aangelegd kan worden. Het initiatief is genomen door de actieve bewonersorganisatie. Het initiatief is al naar buiten gebracht en er wordt nu een onderzoek verricht naar de oplossingsrichtingen. Er zijn een aantal bewonersbijeenkomsten georganiseerd en de initiatiefnemers willen het komende jaar een keuze maken voor de oplossingsrichting van de transitie.

Nude gaat over ongeveer 1000 woningen, verdeeld over huurwoningen van de Woningstichting, huurwoningen van een particulier eigenaar, en particuliere woningen in VVE. Omdat de woningstichting plannen maakt voor renovatie van woningen, is er een directe aanleiding om de ambitie van wijk van toekomst na te streven. Met de bewoners wordt nog gecommuniceerd, de belanghouders zijn verder gesproken en de organisaties hebben voor 2017 een onafhankelijke procesbegeleider aangesteld om het traject te begeleiden. In deze wijk heeft naast de fysieke verandering ook de sociale aspect aandacht nodig. Daarom wordt ingezet op het concept van de inclusieve wijk

Apeldoorn: Loenen

De gemeenteraad van Apeldoorn heeft een uitvoeringsplan energie goedgekeurd en dat is de basis van onder andere het project Wijk van de Toekomst. De organisatie van gemeentekant is hiertoe ingericht en er is een kwartiermaker voor de wijk(en) van de toekomst aangesteld. De gemeente heeft nagedacht over de keuze en de volgorde van de wijken.

Gekozen is om als eerste te starten met Loenen en deze aan te melden voor de Wijk van de Toekomst. Daartoe zijn gesprekken door gevoerd met de bewoners en dorpsbelang en de gemeente. Zij hebben zich aangemeld, maken plannen en nemen deel aan de intervisiewerkshops.

Loenen gaat voor het concept van zonnedorp. Zij willen veel zonne-energie opwekken en zijn bezig met een vernieuwend concept om de onderlinge verrekening van zonopbrengst te organiseren. Dat is het concept community based virtual power plant. Dit concept wordt samen met een aantal andere regio's in Europa ontwikkeld en getest.

Culemborg:

Gedacht wordt aan Zuidoost (Terweijde, Voorkoop, EVA-Lanxmeer) Culemborg heeft stappen gezet in ideevorming samen met de belanghouders. Ook heeft het college van B&W ingestemd met de start van een traject aardgasloze wijken. Daartoe is in december 2016 een intentieovereenkomst getekend door o.a. gemeente, woningcorporatie Kleurrijk Wonen, energietoepassingen Thermo Bello en Vrijstad Energie, Bouwbedrijf Heijmans, etc.

Culemborg onderzoekt met deze belanghouders de keuze voor het beste warmteconcept en maakt een transitieplan voor de komende jaren

Arnhem: Spijkerbuurt en Arnhem-West

In Spijkerbuurt is vergroening verkend door Spijkerenergie, een initiatief van en voor bewoners in de Spijkerbuurt. Het gaat om 6500 woningen voor de gehele wijk, waarvan veel particulier eigendom en ongeveer 1700 woningen in bezit van woningcorporaties. Met de netbeheerder is de afgelopen jaren een warmtenet verkend. Echter dit is afgeketst en heeft nog te weinig draagvlak bij de bewoners. Spijkerenergie heeft vervolgens gekozen om te starten met drie kleinere kansrijke projecten. Dat heeft de steun van de gemeente. De andere belanghouders worden betrokken bij deze drie projecten. Het is nog zoeken voor de initiatiefnemers om een start te maken; zij starten vanuit een breed concept van de gehele wijk naar energie, water en groen. En zij starten met ondernemers uit de wijk: wijkbedrijven

Groen West is een buurtinitiatief voor vergroening van Arnhem-West (Lombok en Heijenoord). Groen West heeft de afgelopen jaren haar sporen verdiend. Er zijn concrete plannen voor groene initiatieven en er zijn kansen voor een warmtenet. Deze kansen worden nu onderzocht. De gemeente Arnhem zet in op wijkinitiatief en binnen dit beleid past Groen West prima. De initiatiefnemers in Groen West zetten in op het concept van nul op de meter voor de woningen. Ook zorgen zij voor initiatieven in samenwerking met de scholen.

Nijmegen: Hengstdal/Spoorbuurt. Het gaat om 3500 woningen, waarvan twee derde huurwoningen van twee woningcorporaties. Er is een start gemaakt door initiatiefnemers uit de wijk. Zij werken samen met de woningcorporaties en de gemeente. In Nijmegen is door CE Delft een analyse gemaakt van de toekomstige warmtevoorziening in de stad. Per wijk zijn de kansen voor verduurzaming verkend. Voor de wijk Hengstdal betekent dit bijvoorbeeld de stap naar all electric, die de beste mogelijkheid lijkt. Gemeente, Hengstdal energie en woningcorporaties willen hieraan werken. Met hen zijn gesprekken gevoerd, zij zijn geadviseerd over het traject en er is bekeken hoe de aanpak van Hengstdal kan passen in het grotere plan voor warmtevoorziening in Nijmegen.

4. LEREN EN ONTWIKKELEN

Terugblikkend vallen een aantal zaken op:

- De interesse voor het traject richting aardgasloos is er zeker, zowel bij (koploper) bewoners als gemeenten; het vraagt weinig overtuigingskracht om aan de slag te gaan;
- Gebleken is dat het concept Wijk van de Toekomst als eindbeeld en perspectief verbeeldend en integrerend werkt. Het werkt als een stip op de horizon, die motiveert en de samenwerking tussen organisaties en mensen op gang brengt.
- Er is een stevige kennisvraag en nieuwsgierigheid rond dit onderwerp bij de deelnemers;
- Het is een ontwikkelend netwerk, niemand kent het traject van begin tot einde, elke aanvliegroute is verschillend en ondertussen verandert ook voortdurend de context (Den Haag);
- Dat stelt specifieke eisen aan de begeleiding en aan de eerste pioniers die goed moeten kunnen schakelen tussen verschillende fasen en verschillende niveaus;
- De samenwerking met en inbreng van de netbeheerder Alliander is cruciaal om te komen tot een kwalitatief goede advisering en begeleiding;

Hobbels en belemmeringen die overwonnen worden en moeten worden zijn:

- De Wijk van de Toekomst is qua inhoud afhankelijk van andere tafels. Bijvoorbeeld VVE, energiebesparing burgers, woningcorporaties en huurders, systemen en methoden, innovatie, verkeer, etc. maken plannen en kunnen zwaluwstaarten met de vragen uit de wijken van de toekomst. Het vraagt lenigheid om hiertussen te laveren en de goede keuzes te maken;
- De inhoud verandert voortdurend, de context verandert voortdurend: in één jaar zijn er een aantal nieuwe instrumenten ontwikkeld en is ook op landelijke schaal veel veranderd. Bijvoorbeeld in één jaar zijn processchema's en de aanpak voor de intervisieworkshops ontwikkeld en worden onderzoeksmethoden toegepast. De context verandert, denk aan de landelijk green deal aardgasloze wijken. Deze veranderingen zijn een kenmerk van dit pionierstraject dat eisen stelt aan de begeleiding; die is zowel inhoudelijk als procesmatig;
- Het traject aardgasloze wijk is een samenspel tussen veel spelers. De begeleiding speelt hierin een cruciale rol; de begeleiding moet in staat zijn om een "neutrale" en deskundige rol te vervullen;
- Enthousiasme en motivatie is bij de wijken groot; zakelijkheid is een minder goed ontwikkelde capaciteit. Dat vraagt aandacht bij het vervolg;
- De verschillende tempo's en culturen van overheden, bedrijven, bewoners, zorgen tussentijds voor stagnatie in voortgang, hetgeen inherent is aan dit soort complexe processen met diverse stakeholders.

5. VIER PERSPECTIEVEN VOOR DE TOEKOMST VAN DE WIJK VAN DE TOEKOMST

De Wijk van de Toekomst blijkt een inspirerende en ontwikkelende benadering voor de energietransitie. De wijk is tastbaar, de doelstelling wordt concreet gemaakt en de belanghouders zijn betrokken op de actie. Het traject heeft het karakter van het bouwen van een nieuwe brug terwijl je erover heen loopt. Dat vraagt een bijzondere benadering, waarin durven en leren centraal staan.

De opbrengsten van het eerste jaar is vooral een hecht netwerk van organisaties en bewoners die aan de slag willen gaan met de energietransitie. Zij willen slagen, hebben de durf om te ondernemen en doen dit vanuit de gedachte dat de wijk van de bewoners is.

De wijken van de toekomst worden als pionier aantrekkelijk voor aanbieders. Bedrijven die toekomst zien in de energietransitie zoeken aansluiting bij deze wijken. Want in deze wijken ontwikkelt zich de (markt)vraag van de toekomst.

Het Gelders Energieakkoord zet door met dit concept en werkt aan de uitbreiding van het aantal wijk naar 40 wijken in 2019. Dit aantal betekent dat de komende jaren een groot netwerk van capabele mensen ontstaat die de energietransitie kunnen stimuleren en dragen.

We zien vier perspectieven, vier onderwerpen die van belang zijn om door te trekken. Aan deze onderwerpen wordt het komende jaar gewerkt.

Perspectief 1: Verbeteren van de rekensom

Een gegeven waar vooral eigenaar/bewoners tegen aan lopen is de onaantrekkelijkheid van de investering: het rekensommetje klopt (nog) niet. Dit geldt ook, maar in mindere mate, voor woningcorporaties en vastgoedeigenaren. De investering nu, betekent terugverdienen op termijn. Binnen het Gelders Energieakkoord wordt daarom ingezet op de ontwikkeling van een ESCO, de Gelderse Energiediensten Organisatie, fondsvorming en opschaling van pilot initiatieven

Perspectief 2: Van pionieren naar opschalen

Deze zeven wijken van de toekomst betreffen in totaal ongeveer 15.000 woningen. Bij de vermeerdering naar 40 wijken wordt dit aantal nog groter. Om opschaling van vernieuwende oplossingen in de markt te krijgen is volume nodig: massa is kassa! De kans met deze wijken van de toekomst is vraagbundeling. Het Gelders Energieakkoord gaat vraagbundeling organiseren waarmee ondernemers worden uitgedaagd om met betere en goedkopere oplossingen te komen.

Perspectief 3: Pionieren stimuleren

Het werken aan de Wijk van de Toekomst is als het bouwen van een brug terwijl je erover heen loopt. In dit geval is het nog moeilijker, want er niemand kent deze kunst van de transitie in de bestaande wijk. De valkuil is om de zekerheden te zoeken in een “grand design” van de transitie of te proberen alles op alle niveaus af te stemmen, van wijk, gemeente, regio en provincie en Nederland. Dat gaat niet werken, pioniers zijn de eersten die dit proberen en hebben daarom een bijzondere positie. Daarom mag worden verwacht dat de pionierswijken extra ondersteund worden. Het Gelders Energieakkoord doet dit door samen met de provincie en de netbeheerder ondersteuning en faciliteiten te organiseren. Het is ook nodig om de rekensom te verbeteren. Het Gelders Energieakkoord adviseert daarom de landelijke overheid om geld beschikbaar te stellen voor investering in de woningen van deze wijken. Het Gelders Energieakkoord biedt de pioniers aan die vernieuwende oplossingen willen proberen en toetsen.

Perspectief 4: Kinderen hebben de toekomst

Onder de titel ‘2035, Onze Toekomst’ werd in het stookseizoen 2016/17 een campagne met basisscholen georganiseerd. Rollen werden omgedraaid: Een wethouder, raadslid, gedeputeerde en statenlid ging naar de basisschool (bovenbouw) met een hulpvraag: Hoe ziet de Wijk van de Toekomst er uit? Want dát is de wijk waarin de kinderen die mee doen aan dit onderwijsproject in zullen leven. Via discussie, tekeningen en gedichten (taaldrukken) presenteerden tientallen scholen hun resultaten. Die werden samengebracht in een kinderconferentie, in de middag voor de GEA jaarconferentie op 10 mei. De gedeputeerde ontving de ‘statements’ van de kinderen. Afsproken werd om het programma met het onderwijs uit te bouwen. Een proces dat nu, ook met de insteek van onderwijsvernieuwing, in volle gang is. In alle Wijk van de Toekomstprocessen zullen ook onderwijsprocessen worden gefaciliteerd om de jeugd (zowel basis als voortgezet onderwijs) nauw te betrekken.

NASCHRIFT

In veel gemeenten in Gelderland leeft de aardgastransitie: in Tiel, Zutphen (2 wijken), Apeldoorn (nog een keer 2 wijken), Lochem (het dorp Laren), Bronckhorst, Barneveld en in nieuwe extra wijken in Arnhem en Nijmegen (drie wijken) zijn processen opgestart.

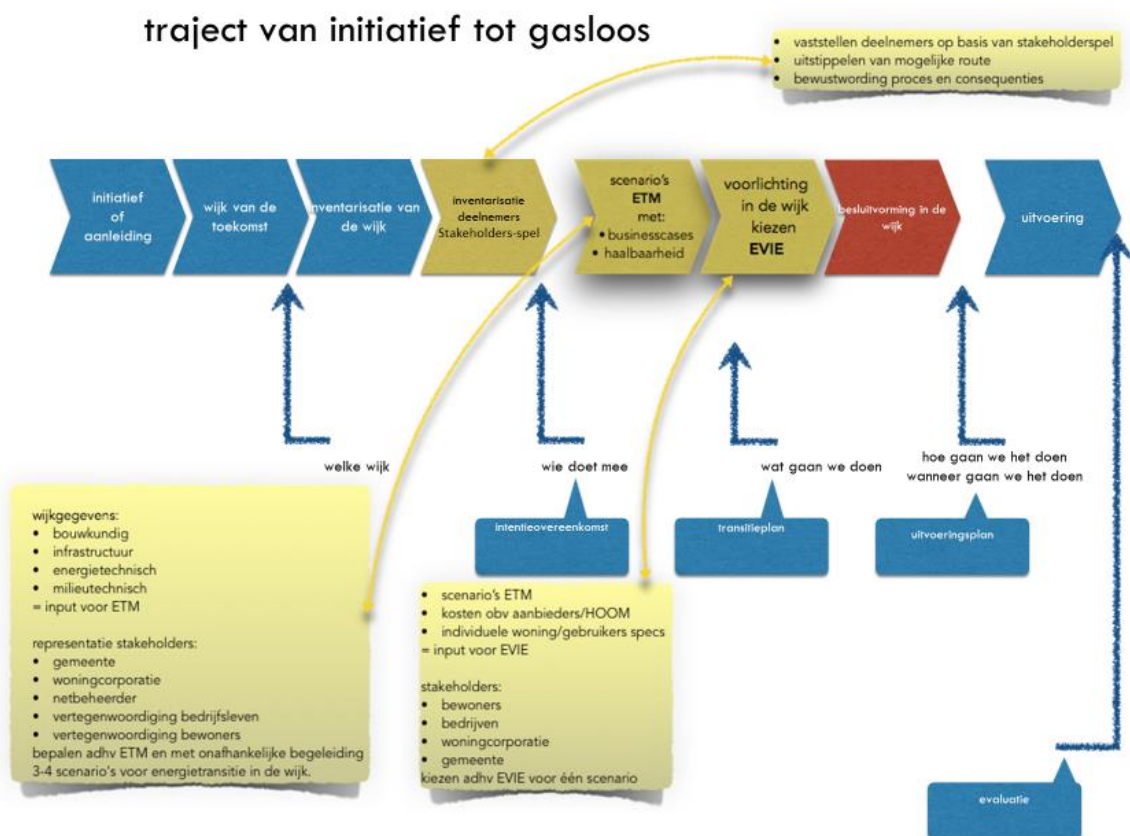
Zonder twijfel zal het aantal processen 'Wijk van de Toekomst' in Gelderland gedurende 2018 groeien tot boven de 20 wijken, om het jaar daarna boven de 40 wijken uit te komen. Een exponentiële groei is ook noodzakelijk om in 2035 de 1600 wijken binnen bereik te hebben.

Het jaar 2018 zal in het kader staan van deze snelle leercurve. Die wordt gefaciliteerd met een subsidieregeling voor de eerste 40 á 50 wijken, zodat de ervaring ook goed wordt opgebouwd. Daaraan gekoppeld is een meerjarig traject van intervisie en Communities of Practice. Er wordt door de programmatafel Wijk van de Toekomst voorgesteld om gezamenlijk te investeren in de juiste modellen (rekentools) om bewonersprocessen te ondersteunen in besluitvorming naar de juiste energie-keuze. Er wordt gewerkt aan een eerste tranche gebundelde renovaties voor de opbouw van een Energie Diensten Organisatie, om de uitdaging van renovatie betaalbaar én eerlijk (verdelingsproblematiek is een wezenlijk thema) te houden. Het onderwijsprogramma wordt verder uitgewerkt. Samen met de thematafel 'energieke samenleving' zal worden gewerkt aan de verbinding met de wijkeconomie en andere wijkthema's als zorg, sociale samenhang, aanpassing aan een veranderend klimaat (adaptatie).

Kwantitatief komen we aan de aantallen woningen die nodig zijn om serieus mee aan de gang te gaan. De eerste 7 wijken 'staan' voor meer dan 15.000 woningen. Dat zal in 2018 meer dan verdubbelen terwijl we voor 2019 óók méér dan een verdubbeling verwachten. Dat betekent dat we in 2019 ruim boven de 50.000 Gelderse woningen uit komen die de weg van de energietransitie serieus in gaan, in collectief verband.

Al met al is met dit éérste jaar Wijk van de Toekomst een vliegende en positieve start gemaakt van, voor de energie- en wijktransitie, cruciale wijkprocessen. Nergens kwamen we weerstand tegen, in de zin van onwil en grote scepsis. Wél kwamen we grote behoeften aan kennis, methodiek, gedeelde ervaring, goede financiële en technische modellen, en vooral goede procesondersteuning tegen. In die zin past Wijk van de Toekomst uitstekend bij het motto van het Gelders Energieakkoord: Samen kom je verder!

BIJLAGE: PROCESMODEL WIJKEN VAN DE TOEKOMST

Samen voor ons klimaat

geldersenergieakkoord.nl